

הדר פרק ששי עירובין

ע"א.

עין משפט נר מצוה

סד א ב ג מ' פ"ב מהל'
עירובין הל' מ טו"ע
א"ח ס"ח ט"ח ט"ט ט"י
סד ד ה ו מ' פ"ב
מהל' עירובין הל' א
טו"ע א"ח ט"ח ט"ט ט"י
פ"ב ט"ט ט"י ט"כ ט"ל

בכ"ך אצל יפות. פי' רש"י דכשיש לו יפות מהן גלי דעתיה דניחא ליה והוי כמאן דשויה שליח מעיקרא דמי ואין להקשות לפירושו מהא דמוקי לה צריש אלו מציאות (ב"מ דף ק"ג.) כגון דשויה שליח דנהי דשויה שליח לתרום לא שויה שליח לתרום מן היפות ועל זה מפרש בקונטרס כמאן דשויה שליח לתרום מן היפות דמי כיון דנמאל יפות מהן:

ומקני רשותא בשבת אסור.

תימה דצגיטין צריש הורק (דף ע"ו:) גבי ההוא שכני מרע אמר דליקני לה דוכחא דמנח ציה גיטא ותמל איחי ומיחד ותפתח ושבת הימה דכלתמה הם וי"ל (1) דשכיב מרע המירו (2) שלל מטרף דעמו עליו ואין לומר דדוקא קנין שאינו לרין הוא דשרי כי היחא [דפרק מי שמת] (ב"ב קט:) דנלא קנין קני כלמנר הם דלאן הלכה כר' אלעזר דהא משמע [התם] דאי היה הלכה כר' אלעזר כ"ש דהוה יחא טפי שזיו צריכי' ללמיר והכי נמי איכא למישא למיטרף דעת אס ליה היה יכול לגרשה כלזנו מדע דלף בלא קנין איכא איסורא לגרש בשבת כדמנא (3) דכוספתא דלין מקדשין ואין מגרשין בשבת אלא ודאי כשיבי מרע דוקא המירו שלל מטרף דעמו שירא שימות בשבת ואינו רואה להמתין עד המול ויהי' להמירו נמי קנין (4) וכן פסק רבינו שמואל דאפי' מתנת שכיב מרע במקלט דציעא קנין קונין ממונו בשבת: **א"י אמרת בשלמא רישא בבבאי אחד ב"ו.** והוא הדין יין ויין צ"י כלים אכל אורחא דנמלחא נקט ועוד ללא הולך התנא לפרש דהתם יין ושמן צ"י כלים אע"ג דשרי ציה צפרק מי שהוליאווה (לעיל דף מט.) עירובי הנתון בשני כלים כי מלייה למנא ואיתר ה"מ כי גזו לשם עירובי דפ"י דקונטרס אכל הכא דלאו לשם שמוך ככלי א' אין בשני כלים לא: יין ושמן א"ל ראוי לערב. אף ע"ג דכל האוכלין מנטרפין למון צ' סעודות לעירוב וה"ה משקין היינו כשנשתמפו לשם עירוב: **בבבאי שביין ב' מבואות** ב"ו. לא צעי לאוקומי צ' חצרות ממש כאדן משנה דעירובי חצרות צעי פת צין לר"מ צין לרבנן דלקמן צמון ואין רואה להעמיד מתני' כמ"ד (5) צין ופליג אר"מ ורבנן: **ר"י שמעון זמעייה.** דלא גזר לרבי ששת דמוקי לה לעיל צפרק מי שהוליאווה (דף מט.) שנתנו (6) שמים עירובין בצמנעית וצ' צמים הכא אפי' צית א' וצ' שני כלים כ' צמים דמו כיון דלא עבד כלל צמון (7) דממה נפשך מרובהו הכא צמנר קיימי דשימפי מצוואת (8) צמנר צמנצו:

רבינו חננאל

אע"פ שלא בא ישראל והחזיק בחלקו של כל מבעוד יום אלא משחשיכה כיון דהוה ליה להחזיק מבעוד יום אפי' שלא תרוקן מבעוד יום אלא משחשיכה אסור. מת הגר משחשיכה ובא החזיק אחר והחזיק כיון דלא הוה ליה להחזיק מבעוד יום אפי' אסור. קני מיהת רישא אסור, אמאי יבטל רשותו. ופרקין הכי נמי קאמר אסור עד שיבטל. ר' יוחנן אמר הוי מתנייהא דרייקי אין ביטול רשות בשבת [ב"ש ה"א], דתנן מאימתי נתנית רשות בית רשותא אסורין מבעוד יום, וקסברי ביטול רשות מקנא רשותא הוא ומקנא רשותא בשבת אסורי. ובית הלל אסורין אפי' משחשיכה קסברי ביטול רשות איסתלוקי הוא, ואסתלוקי בשבת שפיר דמי. וירושלמי רב חסדיא אמר ר' ישראלין הדין בבית אחד, כל אחד ואחד צריך לבטל רשותו וכן ר' גימ' הדין בבית אחד צריך להשכיח כל אחד רשותו. ר' יסא בש"י יוחנן ישראל גושי שהיו דרים בבית אחד הלכה ישראל צריך לבטל רשותו וגוי צריך להשכיח. ואסיקנא [אפי'] באגוד ואפילו בתמרה. ומעשה באשתו של פרסי [אנח]ן החששית חצירה בלא דעת בעלה ושאר ר' שמואל, סבירן למימר אפי' שמשו ולקישו. מתני' בעל הבית שהיה שותף לשכניו לזה ביין ולזה ביין אינן צריכיין. ואוקימנא בופן שהיו של שניהם הוא בכלל אחד. ובא אביי ודחה ואמר אפי' בשני כלין והואיל ואריוני לערבין אין צריכיין עירוב אחד, ולא דמי ליין ושמן שהיו והשמן אין אריוני לערבין.

ר' שמעון אומר אפי' לזה ביין ולזה בשמן אינן צריכיין לערב. ואוקמה רבה בחצר שבוני שני מבואות, וכגון שיש לחצר עם זו המבוי האחר ורובי שמעון לטעמיה דאמר בני החצר מותרין עם זה המבוי, דתנן אמר רבי שמעון למה הדבר דומה לג' חצירות שפתוחות זו לזו כו'. ודחי אביי מי דמי התם קתני שתי חצירות אסורות זו עם זו, הכא קתני אין צריכיין לערב. כלומר בני צריכיין עירוב אחד מכלל שכולן מותרות זו. ושני ליה מאי אין צריכיין לערב בשכנין ובעל הבית, אבל השכנין החיצונין בהדי הדדי צריכיין לערב דקתני במתני'.

אע"פ שהחזיק כו'. לקמן פריך מאי אע"פ שהחזיק כו': אומר הממוזק על הדר: משחשיכה. שכבר קנה עירוב: אע"פ פריך לקמן כי לא החזיק הוה ליה זה דר ימיו וליכא דאסר עליה והאי דאסר משום דהחזיק הוה והכי איצטרי ליה למיתני אס החזיק ישראל אחר צמנצו יום מיד והמתין עד משחשיכה ואיכא היתר למקלט שבת אסור כדמפרש לקמן הוהיל והיה לו כח להחזיק זה מצעוד יום אס ירצה נמלאת רשות זו תלויה ועומדת ולא היה הותר למקלט שבת: ה"ק כו'. וחסורי מיחסרה והאי אע"פ אשלא החזיק קאי והאי החזיק דקתני היה לו להחזיק קאמר: אימא אף ע"פ שהחזיק. אינו אסור הוהיל והותר למקלט שבת: ה"ק. חסורי מיחסרה והאי אע"פ שהחזיק קאי ושלא החזיק דקתני ה"ק ולא היה לו להחזיק מצעוד יום שלא הימה רשות זו תלויה בין השמשות אלא מוחזקת לגר אס היה צ"ל להחזיק לא היה יכול היתר היה זה למקלט שבת ואינו אסור: ר' יוחנן אומר. הני תרתי מתניתא דתרייתא דלמרי יורש אסור צ"ש היא: ילך אלא יפוט. גבי תורס את של חצירו שלא מדעת תניא (ב"מ דף ק"ג.) צ"ל צעל הציט ומלאו שהוא תורס ואמר לו כלך אכל יפות אס לוי יפות מהן תרומתו תרומה דגלי דעתיה דניחא ליה ואמרינן כמאן דשויה שליח מעיקרא דמי. ה"ק בין דצטיל השתא גלי דעתיה דמעיקרא צרימא ניחא ליה אלא ששכה ולא עירב ולא הוה ליה לקניי רשותא בשבת: צמנצו רשותא בשבת אסור. דדמי למקח וממכר: **מתני' שהיה שותף עס שניו.** צמנצו לשם שותפות צעלמא ולא לשם שיתוף: לזה צין ולזה צין כולי א':

אע"פ שהחזיק ישראל אחר בנכסיו אסור משחשיכה אע"פ שלא החזיק ישראל אחר אינו אסור הא גופא קשיא אמרת מבעוד יום אע"פ שהחזיק ולא מיבעיא כי לא החזיק אדרבה כי לא החזיק לא אסר אסר רב פפא אימא אע"פ שלא החזיק והא אע"פ שהחזיק קתני ה"ק אע"פ שלא החזיק מבעוד יום אלא משחשיכה כיון דהוה ליה להחזיק מבעוד יום אסור משחשיכה אע"פ שלא החזיק ישראל אחר אינו אסור אע"פ שלא החזיק ישראל אחר ולא מיבעיא כי החזיק אדרבה כי החזיק אסר אסר רב פפא אימא אע"פ שהחזיק והא אע"פ שלא החזיק קתני ה"ק אע"פ שהחזיק משחשיכה כיון דלא הוה ליה להחזיק מבעוד יום אינו אסור קתני מיהת רישא אסור אמאי אסור ניבטל מאי אסור דקתני יעד שיבטל ר' יוחנן אמר מתני' מנ"י ב"ש היא דאמרי אין ביטול רשות בשבת דתנן מאימתי נותנין רשות ב"ש אומרים מבעוד יום וב"ה אומרים משחשיכה אמר עולא מ"ט דב"ה געשה כאומר (6) בכ"ך אצל יפות אמר אביי מת נברי בשבת מאי כלך אצל יפות איכא אלא הכא בהא קמיפלגי דב"ש סברי ביטול רשות מיקנא רשותא הוא ומיקנא רשותא בשבת אסור וב"ה סברי אסתלוקי רשותא בעלמא הוא ואסתלוקי רשותא בשבת שפיר דמי: **מתני' בעל הבית שהיה שותף לשכניו לזה ביין ולזה ביין אינן צריכיין לערב לזה ביין ולזה בשמן צ' צריכיין לערב ר"ש אומר אחד זה ואחד זה אינן צריכיין לערב: גמ' אמר רב ובבבאי אחד אמר רבא דיקא נמי דקתני לזה ביין ולזה בשמן צריכיין לערב אי אמרת בשלמא רישא בכלי אחד בשני כלים וסיפא בשני כלים מה לי יין ויין מה לי יין ושמן א"ל אביי יין ויין ראוי לערב יין ושמן אין ראוי לערב: ר"ש אומר אחד זה ואחד זה אין צריכיין לערב: ואפילו לזה ביין ולזה בשמן אמר רבה הכא במאי עסקינן בבבאי שני מבואות (7) ור"ש לטעמיה (8) דתנן אמר ר"ש למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר עירבו שתיים החיצונות עם האמצעית היא מותרת עמהן והן מותרות עמה ושתיים החיצונות אסורות זו עם זו א"ל אביי מי דמי התם קתני שתי חצירות אסורות הכא צריכיין לערב שכןים בעל הבית אבל שכןים בהדי הדדי צריכיין לערב ור' שמעון אומר אפי' לזה ביין ולזה בשמן אינן צריכיין לערב. ואוקמה רבה בחצר שבוני שני מבואות, וכגון שיש לחצר עם זו המבוי האחר ורובי שמעון לטעמיה דאמר בני החצר מותרין עם זה המבוי, דתנן אמר רבי שמעון למה הדבר דומה לג' חצירות שפתוחות זו לזו כו'. ודחי אביי מי דמי התם קתני שתי חצירות אסורות זו עם זו, הכא קתני אין צריכיין לערב. כלומר בני צריכיין עירוב אחד מכלל שכולן מותרות זו. ושני ליה מאי אין צריכיין לערב בשכנין ובעל הבית, אבל השכנין החיצונין בהדי הדדי צריכיין לערב דקתני במתני'.**

אע"פ שהחזיק כו'. לקמן פריך מאי אע"פ שהחזיק כו': אומר הממוזק על הדר: משחשיכה. שכבר קנה עירוב: אע"פ פריך לקמן כי לא החזיק הוה ליה זה דר ימיו וליכא דאסר עליה והאי דאסר משום דהחזיק הוה והכי איצטרי ליה למיתני אס החזיק ישראל אחר צמנצו יום מיד והמתין עד משחשיכה ואיכא היתר למקלט שבת אסור כדמפרש לקמן הוהיל והיה לו כח להחזיק זה מצעוד יום אס ירצה נמלאת רשות זו תלויה ועומדת ולא היה הותר למקלט שבת: ה"ק כו'. וחסורי מיחסרה והאי אע"פ אשלא החזיק קאי והאי החזיק דקתני היה לו להחזיק קאמר: אימא אף ע"פ שהחזיק. אינו אסור הוהיל והותר למקלט שבת: ה"ק. חסורי מיחסרה והאי אע"פ שהחזיק קאי ושלא החזיק דקתני ה"ק ולא היה לו להחזיק מצעוד יום שלא הימה רשות זו תלויה בין השמשות אלא מוחזקת לגר אס היה צ"ל להחזיק לא היה יכול היתר היה זה למקלט שבת ואינו אסור: ר' יוחנן אומר. הני תרתי מתניתא דתרייתא דלמרי יורש אסור צ"ש היא: ילך אלא יפוט. גבי תורס את של חצירו שלא מדעת תניא (ב"מ דף ק"ג.) צ"ל צעל הציט ומלאו שהוא תורס ואמר לו כלך אכל יפות אס לוי יפות מהן תרומתו תרומה דגלי דעתיה דניחא ליה ואמרינן כמאן דשויה שליח מעיקרא דמי. ה"ק בין דצטיל השתא גלי דעתיה דמעיקרא צרימא ניחא ליה אלא ששכה ולא עירב ולא הוה ליה לקניי רשותא בשבת: צמנצו רשותא בשבת אסור. דדמי למקח וממכר: **מתני' שהיה שותף עס שניו.** צמנצו לשם שותפות צעלמא ולא לשם שיתוף: לזה צין ולזה צין כולי א':

הגהות הב"ח

(א) גמ' ור"ש לעניניה דלא גזר דתנן אמר ר"ש: (ב) רש"י ד"ה אע"פ פריך לקמן וכו' שיראל אחר צמנצו יום אסר ואם לא החזיק ישראל אחר בנכסיו אינו אסור: (ג) ד"ה שמים וכו' ולתת סוג פת כחצרו זו פירושיה ואפי' דמפרשי וכו' דלאו לרבנן וכו' ולא צין לא וראשון נראה עניני: (ד) תורס ד"ה ומקני וכו' וי"ל דבשכנין מרע: (ה) ד"ה כחצרו וכו' מתני' כמ"ד לקמן צין. י"ב צ"י טון ללא דף פ"ל דפליג אפי' יהאשע וי"ל דק"כ: (ו) ד"ה וכו' שעתון וכו' שנתנו שתי החצירות עירוב: (ז) ב"ד לשם שמוך ועוד דממה נפשך. י"ב כולמא אפי' אי עבד לשם שמוך לא נפקא לן מדי דממה נפשך מרובהו צמנר ליה לקניי רשותא בשבת: מיקנא צמנר אחד חשוב כבית אחד דדוקא עירובי חצירות שהוה צמנר צמנר אלא לתלך צין בית אחד לשני צמים אכל הכא ליכא לתלך:

גליון הש"ס

מתני' בעל הבית שהיה שותף. עין לעיל דף מט ע"א מתני' עירוב: תוס' ד"ה ור"ש לשכניה וכו' בבבאי שבמבוי. לקמן דף פ"ה ע"ב:

מוסף רש"י

כ"ך אצל יפות. היה לן ליקן אכל יפות לתת מהן לכהן (ב"מ כ"ב.). לש"ש חצירות. וז' אכל זו עירוב (ה). ופתוחות לרה"ר. דכל אמת רשות לנפשה ואין להן דריסת הרגל זו על זו, דלי הוה לזו זו לפניו מזה אפיה פנימית האפיונה, דאפילו כפי עממה אסורה כל אמת להשתמש (סו.).